

2 pav. Augaliniais motyvais puoštas neglazūruotas koklis. D. Petrulio nuotr.

Fig. 2. An unglazed stove tile decorated with floral motifs.

0 5 cm

Visose 3 perkasose, bendrame 90 m² plote aptikti gyvenamojo namo pamatai, krosnių padas, krosnių stovėjimo vietos, buitinės paskirties rūsys, kiemo grindinio fragmentai, plytų mūro liekanos ir daug radinių, tarp jų 5 monetos. Galima teigti, kad šioje vietoje gyvenamas namas galėjo būti pastatytas XVIII a. pabaigoje – XIX a. pradžioje, o gyventa jame dar ir XX a. pradžioje.

Savanorių Sq. 12A

In 2011, three 3 x 10 m trenches (a total of 90 m²) were excavated on the plot at Savanorių Sq. 12A, which was in a poor quarter, called Slabada, in a historical part of Panevėžys to the E of Turgaus Square. A 1.05–1.1 m thick cultural layer was discovered in them and sterile soil reached at a depth of 1.4–1.6 m. Fragments of a residential home foundation, a stove pad, a stove site, a board-paved household basement (Fig. 1), fragments of courtyard paving, the remains of a brick wall, and abundant finds including five coins, metal fittings, special purpose vessels, decorated stove tiles, hundreds of sherds from very diverse pots, jars, bowls, plates, saucers, pitchers, and bottles, and pieces of other earthenware, glass, and metal vessels (Figs. 2–3) were unearthed in the excavated area. A residential home was erected at this site in the late 18th – early 19th century and was still inhabited in the early 20th century.

3 pav. keraminiai kandikliai, balta glazūruota apdailos plytelė su jaučio galvos atvaizdu, neglazūruoti indeliai. D. Petrulio nuotr.

Fig. 3. Ceramic pipe stems, a white glazed finish tile with the image of a bull's head and unglazed vessels.

0 5 cm

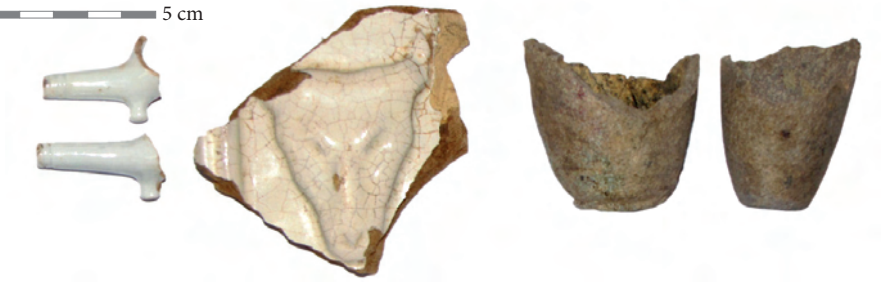

SEMELIŠKĖS

Linas Girlevičius

Užupio gatvė 20

2011 m. balandžio–liepos mėnesiais Semeliškių miestelyje (Elektrėnų sav.), Užupio g. 20 atlikti archeologiniai tyrimai. Čia rekonstruojant buvusių parapijos namų pastatą, buvo įrengiami požeminiai inžineriniai tinklai, į ŠV nuo pastato įrengiama automobilių stovėjimo aikštelė bei atkuriama Užupio gatvės dalis, esanti į ŠV nuo Semeliškių Šv. Lauryno bažnyčios. Teritorija, kurioje planuojama atlikti statybos ir rekonstrukcijos darbus, patenka į valstybės saugomo kultūros paveldo

objekto – Semeliškių miestelio (UK 17106) teritoriją.

2011 m. tyrimai pratęsė 2010 m. atliktus žvalgomuosius tyrimus (*ATL 2010 metais,* Vilnius, 2011, p. 377–379). Rekonstruojamas pastatas pastatytas 1932 m.

Naujai suprojektuotų požeminių inžinerinių tinklų (vandentiekio, buities nuotekynės) trasų charakteringose vietose ištirti 7 įvairaus dydžio (1x1, 1,5x1,5, 2x2 m dydžio) šurfai 7–13. Šių tyrimų metu tyrinėtas bendras 20,2 m^2 plotas (1 pav.). XVI–XX a. datuojamų archeologinių radinių aptikta 4 šurfuose. Kultūrinio sluoksnio storis tirtose vietose siekė 30–200 cm, vyraujantis kultūrinio sluoksnio storis – 50–75 cm. Suprojektuotos nuotekynės trasos vietoje kastuose šurfuose 7–11 keletas archeologinių radinių aptikta tik arčiau rekonstruojamo pastato Užupio g. 20 kastuose šurfuose 7 ir 11. Šurfe 12 tirtas kažkokio iki 2 m gylio nuo žemės paviršiaus įgilinto perkasimo užpildas (2 pav.).

Žvalgymų įrengiamos nuotekynės vietoje metu archeologiškai vertingi kultūriniai sluoksniai, kuriuose aptikta santykinai nedaug archeologinių radinių (XVI–XVII a. buitinės keramikos fragmentų), fiksuoti tik tranšėjos atkarpose, kastose arčiau rekonstruojamo pastato. Kitur kultūrinis sluoksnis menkavertis, apardytas vėlesnių perkasimų. Gana negiliai nuo žemės paviršiaus (30–60 cm gylyje) atkastas molio, smėlio įžemis.

Įrengiamo vandentiekio vietoje pirmiausia ištirtas 70–200 cm storio kultūrinis sluoksnis, o tik vėliau tranšėja pagilinta iki statybinėms reikmėms būtino gylio. Tiriant kultūrinį sluoksnį aptikta gana daug archeologinių radinių. Tarp jų vyravo buitinės ir statybinės ke-

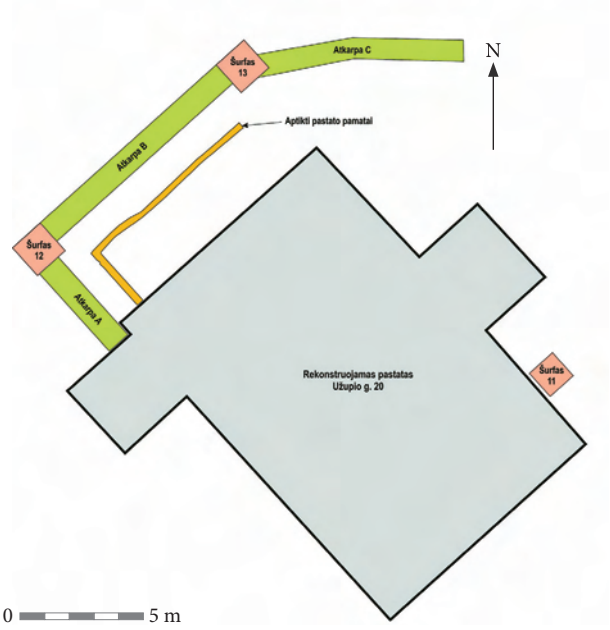

1 pav. Šurfų, kuriuose aptiktas vertingas kultūrinis sluoksnis, vandentiekio tranšėjų atkarpų, rastų pamatų planas. L. Girlevičiaus brėž.

Fig. 1. A plan of the test pits, in which a valuable cultural layer, segments of water line trenches, foundations, were unearthed.

2 pav. Šurfas 12 pasiekus įžemį. L. Girlevičiaus nuotr.

Fig. 2. Test pit 12 after reaching sterile soil.

3 pav. Atkasami neišlikusio XVI–XVII a. pastato pamatai. L. Girlevičiaus nuotr.

Fig. 3. The unearthed foundation of a vanished 16th–17th-century building.

ramikos dirbiniai ir jų fragmentai, rasta ir dirbinių iš kitų medžiagų. Nustatyta, kad kultūrinis sluoksnis vandentiekio trasos vietoje pradėjo formuotis XVI a. pradžioje. Storiausias, gausiausias radinių yra XVI a. pabaigos – XVII a. I pusės kultūrinis sluoksnis. Vandentiekio trasos V dalyje dalinai ištirta minimo laikotarpio ūkinė duobė ar tualeto vieta. Dalis šios didelės duobės, tada dar nežinant jos paskirties, tirta šurfe 12. Didžiojoje vandentiekio trasos dalyje tirtas 70–80 cm storio kultūrinis sluoksnis.

4 pav. Akmeninis sviedinys. L. Girlevičiaus nuotr.

Fig. 4. A stone cannonball.

Daugiausia archeologinių radinių aptikta įrengiant dangas ties pastato Užupio g. 20 ŠV dalimi. Šių darbų metu atliekant žvalgymus rasti iš plytų ir akmenų krauti XVI a. pabaiga – XVII a. I puse datuojami medinio pastato pamatai, pastato viduje buvusios molio aslos fragmentai (3 pav.). To paties laikotarpio ūkinė duobė (tualeto liekanos?), surasta šurfe 12 ir naujai įrengiamos vandentiekio trasos vietoje, buvo prie buvusio pastato V kampo. Pamatų liekanos išsaugotos. Tirtoje kultūrinio sluoksnio dalyje aptikta nemažai archeologinių radinių, tarp jų ir apdužęs, aprūkęs akmeninis patrankos (?) sviedinys (4 pav.). Jau 2010 m. atliktų tyrimų metu buvo iškelta hipotezė, kad degėsingas kultūrinio sluoksnio horizontas, tirtas netoliese buvusiame šurfe 1, yra susidaręs 1655 m., Maskvos karo metu. Akmeninio sviedinio suradimas tarsi pavirtintų šią hipotezę. Kaip matyti iš kultūrinio sluoksnio stratigrafijos, po XVII a. vidurio įvykių ši Semeliškių vieta buvo apleista ir viršutinis kultūrinis sluoksnis iš esmės formavosi jau tik XX a.

Įrengiamos automobilių stovėjimo aikštelės vietoje aptikta tik keletas archeologinių radinių, vertingi kultūrinio sluoksnio horizontai nebuvo sunaikinti. Rekonstruojant Užupio gatvės dalį, iškart po XX a. tarpukariu

įrengtu akmenų grindiniu aptiktas molio įžemis. Kultūrinis sluoksnis sunaikintas įrengiant šią gatvės dalį. Po grindinio akmenimis rastas nedidelis kiekis žmonių kaulų iš suardytų kapų.

Užupio St. 20

In 2011, the excavation, begun in 2010, was continued on the plot that belongs to the Catholic parish and is near the Church of St Lawrence in the town of Semeliškės (Elektrėnai Municipality), (Figs. 1–2). The masonry foundation of a 16th–17th-century wooden building was found near the present-day house (Fig. 3). The building had a clay floor and nearby, a big waste (storage) pit or toilet. The data from the 2010–2011 excavations allow one to think that this part of the town was burnt down in 1655 during the Russo-Polish War. A stone cannonball should be mentioned among the more interesting finds (Fig. 4).

SIMNAS

Simonas Aleksandravičius

Žvalgomieji tyrinėjimai Simno miestelyje

2011 m. gruodžio mėnesį Simno miestelyje (Alytaus r.) (UK 17107) vykdyti žvalgomieji tyrinėjimai ir žvalgymai. Jų metu ištirtas bendras 31 m² plotas iškasant 15 2x1 m ir vieną 1x1 m dydžio šurfą (1 pav.). Tyrinėjimų tikslas buvo nustatyti, ar naujų požeminių komunikacijų tiesimo vietose nėra išlikusių vertingų nesuardytų kultūrinio sluoksnio horizontų.

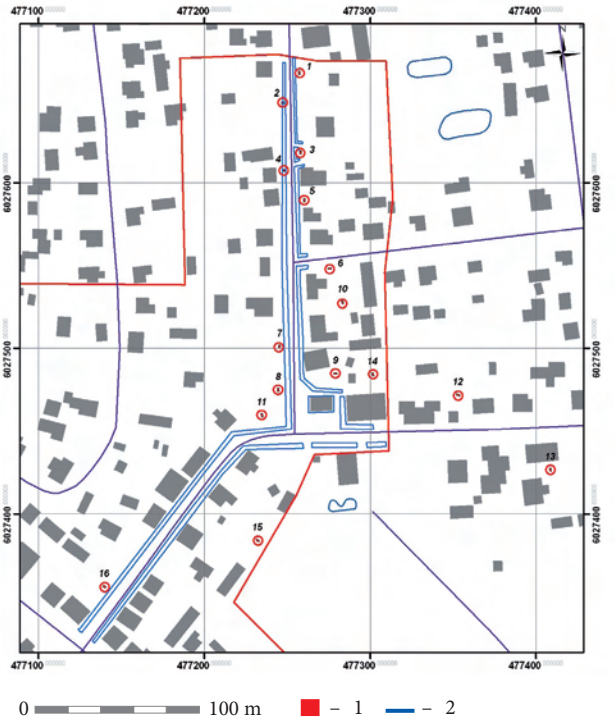

1 pav. Žvalgomųjų tyrinėjimų Simno miestelio istoriniame centre situacijos planas: 1 – tirti šurfai; 2 – žvalgyta teritorija. R. Lisauskaitės brėž.

Fig. 1. Situation plan of the evaluation in the historical centre of Simnas: 1 – excavated test pits; 2 – evaluated area.

Žvalgymai turėjo būti vykdomi Birutės, Dariaus ir Girėno, Vytauto gatvėse, vietose, kur buvo keičiama betono trinkelių danga. Atvykus į vietą nustatyta, kad Alytaus, Dariaus ir Girėno bei Vytauto gatvėse betono trinkelės jau paklotos archeologui nedalyvaujant, todėl žvalgymai buvo fiziškai neįmanomi. Čia buvo užfiksuota esama situacija. Dariaus ir Girėno gatvės kairėje važiuojamosios dalies pusėje, įrenginėjamo šaligatvio vietoje, jau buvo sudėti borteliai ir paruoštas pagrindas trinkelių klojimui. Čia taip pat fiksuota esama situacija. Betono bortelių klojimo vie-